

דף סד

זמאי שנא איהי דלא יהבינן לה דשבת' — שאין לומר שאותם שלש טרפעיקין מתחלקים לשבעה ימים — שהרי במפורש אמרו בכרייתא מעה וחצי בכל יום. (ר"י מגאש)

(ע"ב) 'זאם אין נותן לה מעה כסף לצורכה — מעשה ידיה שלה' — לעיל (נט) פרשה על מותר מעשה ידיה. ואין כוונת המשנה לומר שאינה יכולה לכופו ליתן לה מעה כסף, שאם כן מה הועילו חכמים בתקנתם אם הוא יכול לעכב, וגם היא אם רצתה אומרת איני נוטלת מעה ואיני עושה, ואין כאן תקנה של כלום — אלא מדובר כשאינו נותן לה מעה כסף והיא שתקה ועשתה מותר, מן הסתם הוא לעצמה.

ונראה שהוא הדין לענין מזונות ומעשה ידיים, אם אינו זנה — מעשה ידיה לעצמה, אלא משמיענו חדוש שאפילו במעה כסף שאינה צריכה לו כל כך, אין אנו אומרים ויתרה לו. (רמב"ן)

'משקל חמש סלעים שתי... או משקל עשר סלעים ערב' — חוט השתי הוא דק יותר מהערב. וגם היה חזק יותר מחוט הערב, כי טוייתו דחוסה וצפופה יותר מטוויית הערב [ולכך היא קשה ואיטית]. (עפ"י נגעים י"א, ח בפירוש הרמב"ם; יומא עז: ועוד. וראה בפירוט בספר 'מעשה אורג' (לגר"י גוקאוויצקי, ירושלם תשמ"ג), עמ' 9.)

'כמאן כרבי חידקא...' — משמע בסוגיא שאשה חייבת בשלש סעודות בשבת כאיש, ויראה שאף בלחם-משנה הם שווים לאיש, שהרי אף הנשים היו בנס המן ולחם משנה. (מאירי)

'דל חדא לארחי ופרחי' — ע' במובא להלן סה ע"ב, מה'אגרות משה'.

'ככתבם וכלשונם'

'... ושורש התאודה הוא בנוקבא כידוע, דבה היתה התחלת הסתת נחש לתאודה, ואמרו (דרך ארץ רבה א) כל שיחתה של אשה אינו אלא ניאוף — שזהו על דרך שאיתא (עירובין נד:) בתלמיד חכם כל שיחתן תורה, דכל אחד כפי מה שהוא שרשו כן הוא שיחתו. ומכל מקום אמרו (כתובות סד) יצרו של איש מרובה, וצא ולמד משוק של זונות כו' — כי כבר 'הרג את הנקיבה' אחר החטא, דנתקלה ואל אישך תשוקתך שאין תובעת בפה, דזו יצרה בפנים ואינו בהתגלות, 'ומלחה לצדיקים' — לעתיד לבוא, כשיתלבן כח התאודה, אז יחזור להם כח זה להיות אשת חיל עטרת בעלה ונקבה תסובב גבר וזהו חדשות שיהיה אז בארץ כנודע מטעם האריז"ל על פסוק זה. (בירמיה לא. מתוך לקוטי מאמרים לר"צ הכהן, עמ' 159)

'כאשר האדם גודר עצמו באיזה דבר להתגבר נגד יצרו בכל כוחו, הוא גודר בכוחו זה כל הנפשות מאומה הישראלית שבכל הדורות, באותו דבר. וכדרך שאמרו (בי"ר לב ובשהש"ר עה"פ גן נעול) שרה ירדה למצרים וגדרה עצמה מן הערוה, וכל הנשים נגדרו בזכותה, ויוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ונגדרו כל הזכרים בזכותו... לפי שכל ישראל קומה אחת,

ובשלמות האחד נשלמת כל הקומה... ולפי שבתאווה זו אין דומה יצרו של איש ליצרו של אשה (כמו שאמרו בכתובות סד): הוצרכו בזה ביחוד הגדרה על ידי אשה בפני עצמה... ובכל דור ודור יש כמה וכמה נפשות מישראל הגודרים עצמם באיזה ענינים שנכנסו בהם לנסיון, שהשם יתברך מנסה לעולם בכל דור ודור הקנקנים השלמים צדיקי הדורות, דלא בציר עלמא מינייהו (סוכה מה). ובאותן הענינים שהשלימו עצמן, הרי נשלמו כל נפשות הדורות כולם עמהם. וזה טעם שקבלתי דאף על פי שהדורות הולכים ומתקטנים, ולא אכשור דרי, מכל מקום, הנקודה שבלב איש הישראלי הולכת ומשתלמת יותר ומאירה יותר בכל דור עד עת קץ שתשלם לגמרי. והיינו, מה שבמעמקי הלב שאין מתגלה בפועל אצל כל אחד מצד כח היצר המקיף לכל אחד... וכן בכל מקום שהוסיפו צדיקי הדורות מאז ועד עתה, לגדור עצמם, נקבע כן בכל ישראל במעמקי לבם. ואף שיש שבפועל אינו כן, אינו מצד רצון עצמו, רק מאונס היצר לבד. ועל כן, מעמקי הלב הולך ומזדכך' (דברי סופרים' לר"צ הכהן זצ"ל, כג).

דף סה

'אמר לה ידענא ביה בנחמני דלא הוה שתי חמרא. אמרה ליה חיי דמר דהוי משקי לי (כצ"ל) בשופרזי כי האי' — יש מפרשים שאב"י לא היה שותה יין מפני עוניו (תוס' הרא"ש). ויש אומרים לפי שהיה כהן, מבית עלי, ואב"י עצמו אמר (בתענית יז.) 'כמאן שתו האידינא כהני חמרא, כרבי' — משמע שלחכמים אסור. (עפ"י ר"ח תענית שם, ומובא בראב"ה תתע. ויש שהעירו מכמה מקומות שנראה שהיה שותה יין. אך יש לדחות ש"ן שבתוך הסעודה אינו משכר ולכך מותר לכהנים. ועוד אפשר שהיה שותה יין מוזג בכמות שאינה משכרת. וע"ע בכל הענין בשו"ת דובב משרים ח"א צב, ב; מגדים חדשים — ברכות מב: אור הישר).

'כגון דאורחיה דידיה ולא אורחה דידיה...' — פירוש, מדובר בכר וכסת נוספים, מלבד מה שהיא משתמשת; ותנא קמא סבר אין נותנים לה אלא אחת לעצמה, אבל כר וכסת שלו הוא מוליכם עמו ואינו חייב להניחם אצלה, ורבי נתן סובר שאף שלו חייב להניח אצלה, כי פעמים שלא יוכל להביאם עמו ויקח את שלה. ותנא קמא אינו חושש לאקראי. ואולם כל שדרכה בכך, אף לתנא קמא צריך להניח אצלה. (ר"י מגאש. משמע לכאורה שאם דרכה בכך, חושש ת"ק לאקראי כדי שלא תרד עמו, ומודה שצריך להניח עמה כר וכסת נוספים. ולכן העמידו בגמרא דוקא בדאורחיה דידיה ולא אורחה דידיה. אבל רש"י כנראה לא רצה לפרש בכר וכסת נוספים, ולכך לפירושו משמע שהיא אינה נוהגת לישן על כרים וכסתות כלל ואינה דורשתם בשבילה, והוה שאמרו 'לא אורחה דידיה', (וכן פירש הרמב"ן). אלא שרוצה שיהיו עמה כר וכסת כדי שכשיבוא לא יקח את מפצה. ולפי זה נראה שאם דרכה לישן בכר וכסת, יכולה לטעון לרבי נתן לכר וכסת נוספים מפני אותה טענה, ולתנא קמא אין לחוש לכך. ולפירושו אין חילוק אם דרך בנות משפחה בכר וכסת אם לאו). ויש מפרשים בכר וכסת בשבילה, ותנא קמא ורבי נתן שניהם סוברים שאינה עולה עמו, ולכך אין מגיע לה כר וכסת אם אין דרכה בכך מעיקרא בבית אביה. אלא שלרבי נתן צריך ליתן לה משום טענה אחרת, שמא יבוא ללא כר וכסת ותצטרך לישן על הקרקע. (עפ"י רמב"ן בדעת הר"ף ורבנו חננאל).

(ע"ב) 'תנא במקום הרים קאי דלא סגיא בלא תלתא זוגי מסאני, ואגב אורחיה קא משמע לן דניתבניהו ניהלה במועד כי היכי דנהוי לה שמחה בגוייהו' — פירוש, אף על פי שחלוקת הזמן בין מועד למועד אינה שוה, שבין פסח לעצרת הזמן קצר, ראוי ליתן לה במועדות משום שמחה,